Dosarul nr. 2a-861/23 (dosar electronic 2-22158294-02-2a-03032023)
Judecătoria Chișinău, judecător Ciprian Valah

D E C I Z I E

mun. Chișinău 29 iunie 2023

Colegiul civil, comercial
și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău
În componența:
Președintele ședinței, judecător Marina Anton
Judecătorii Viorica Mihaila și Vitalie Cotorobai
Grefier Zoia Pleșca

examinând, în şedinţă judiciară publică, apelul declarat de Ministerul Justiției, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 16 decembrie 2022, pronunțată în cadrul cauzei civile intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Munteanu Maxim către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării termenului rezonabil de judecare a cauzei civile și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare, prin care acțiunea a fost admisă parțial, -

c o n s t a t ă:

La data de 31 octombrie 2022 avocatul Serghei Mocanu, acționând în numele și interesele reclamantului Munteanu Maxim, în baza mandatului avocațial nr. ***** din 26 octombrie 2022, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului reclamantului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 2-4806/2017 la cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei şi repararea prejudiciului moral pentru perioada 6 noiembrie 2017 - 22 septembrie 2022 și încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în sumă de 3000 euro.

În motivarea cererii de chemare în judecată reprezentantul reclamantului a indicat, că la data de 6 noiembrie 2017 s-a adresat în instanţa de judecată cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei şi repararea prejudiciului moral. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Buiucani/ din 1 februarie 2018 s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de reclamant împotriva Ministerului Justiției, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în

termen rezonabil a cauzei şi repararea prejudiciului moral, fiind constatată încălcarea dreptului reclamantului la examinarea în termen rezonabil a procesului-verbal cu privire la contravenție, s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Munteanu Maxim prejudiciul moral în mărime de 4000 lei, în rest cerința cu privire la încasarea prejudiciului moral a fost respinsă ca neîntemeiată.

Afirmă reclamantul, că exprimându-şi dezacordul cu soluția primei instanțe, la data de 16 februarie 2018 a contestat-o cu apel, solicitând admiterea acestuia, casarea parţială a hotărârii primei instanțe, rejudecarea cauzei şi emiterea unei noi hotărâri, prin care acţiunea să fie admisă integral. La data de 3 mai 2022 reclamantul a depus cerere de accelerare a examinării cererii de apel depusă la 16 februarie 2018. Prin scrisoarea vice președintelui interimar al Curţii de Apel Chişinău din 12 mai 2021 s-a comunicat, că pe rolul Curţii de Apel Chişinău nu a fost înregistrat vreo cauză la cererea de apel depusă la 16 februarie 2018 de Munteanu Maxim împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău /sediul Buiucani/ din 1 februarie 2018. Numai la data de 22 septembrie 2022 prin decizia Curţii de Apel Chișinău a fost examinată cauza în instanţa de apel la cererea de apel depusă la data de 16 februarie 2018. Astfel, nu este clar unde s-a aflat pe rol cauza în perioada martie 2018 - mai 2022.

Invocă reclamantul, că potrivit art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, încheiată la data de 4 noiembrie 1950 şi ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanţă independentă şi imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunţată în mod public, dar accesul în sala de şedinţă poate fi interzis presei şi publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părţi a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanţă atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Subsecvent, în motivarea cererii reclamantul face trimitere la prevederile art. 2 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011,care prevede, că orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanţă de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzal prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă. La fel, a indicat și alin. (6) al art. 2 al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011,care indică că mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei

sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităților relevante, de durata încălcării şi de importanța procesului pentru reclamant" coroborate cu prevederile art. 1998 Cod civil, instanţa de judecată urmează a încasa din contul bugetului de stat în beneficiu reclamantului cu titlu de prejudiciu moral suma de 3 000 Euro. La stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanţa de judecată urma să se conducă de practica CtEDO şi recomandările CSJ nr. 6 care indică că pentru fiecare an de întârziere a examinării cauzei, instanţa urmează a încasa cu titlu de prejudiciu moral suma de 600 de euro. Drept urmare, o soluție contrară ar determina crearea unei situații discriminatorii față de reclamant, ceea ce ar echivala cu încălcarea principiul egalității de tratament juridic.

Prin intermediul cancelariei instanţei, reprezentantul pîrîtului Ministerul Justiţiei, Bejan Vadim, a înaintat referinţă la cererea de chemare în judecată, prin care califică pretenţiile reclamantului ca fiind neîntemeiate, menționînd faptul, că perioada de referință în speța principală nu depășește limita rezonabilității pentru astfel de cauzei, iar autoritățile judecătorești au acționat cu bună-credință, cu o suficientă diligență, au întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării și soluționării rapide, obiective și sub toate aspectele a cauzei civile.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 16 decembrie 2022, acțiunea înaintată de Munteanu Maxim a fost admisă parțial, fiind constatată încălcarea dreptului reclamantului Munteanu Maxim la judecarea în termenul prevăzut de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, a cauzei civile nr. 2-4806/2017 (număr electronic atribuit de prima instanță 12-2-75077-09112017), la acțiunea înaintată de Munteanu Maxim împotriva Ministerului Justiției privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale. S-a dispus încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Munteanu Maxim a prejudiciului moral în mărime de 28401,23 lei cauzat prin neexaminarea cauzei civile nr. 2-4806/2017 (număr electronic atribuit de prima instanță 12-2-75077-09112017), în termenul prevăzut de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, raportat la perioada de 4 (patru) ani 7 (șapte) luni și 6 (zile) zile. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la data de 21 decembrie 2022 Ministerul Justiției a contestat-o cu apel cu apel, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 9 martie 2023, nu s-a dat curs cererii de apel depuse, în baza art. 368 alin. (1) Cod de procedură civilă, părții apelante fiindu-i acordat termen

pentru înlăturarea neajunsurilor. Totodată s-a explicat părții apelante că, în caz dacă nu va lichida neajunsurile indicate în încheiere în termenul acordat de instanță, cererea de apel nu va fi considerată depusă şi împreună cu actele anexate va fi restituită. În interiorul termenului acordat, partea apelantă a înlăturat neajunsurile indicate. În consecință, prin încheierea instanței de apel din 29 martie 2023, apelul declarat de Ministerul Justiției, a fost acceptat pentru examinare și intentată procedura în apel.

În motivarea cererii de apel reprezentantul Ministerului Justiției a indicat, că conform raportului motivat, anexat la materialele dosarului, pricina dată a fost examinată în mai multe instanțe de judecată naționale în termen rezonabil şi în strictă conformitate cu prevederile legale. De asemenea, litigiul din speța principală a fost unul ce se examina conform ordinii procedurii civile, ședințele de judecată fiind numite, ţinând cont de procedura de citare a părților, de comportamentul acestora, de volumul mare de dosare ce îi revin unui judecător şi de gradul de complexitate a acestora. Prin urmare, justețea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei şi cu referință la următoarele criterii de apreciere: comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului şi a autorităților, complexitatea cauzei şi miza (interesul) pentru reclamant.

Afirmă reprezentantul părții, că prin comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților se va aprecia comportamentul tuturor părților implicate în proces, inclusiv existenţa unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate etc. În conformitate cu art. 61 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Or, principiul fundamental al bunei-credințe în folosirea drepturilor sale, stipulat în prevederea indicată, este aplicabil şi în raport cu reprezentanții acestora. În cele din urmă, instanţa de judecată va dispune amânarea pricinii în cazul imposibilității părţii de a se prezenta în şedinţă de judecată la data fixată din motive ce nu depind de voința sa (art. 191 Cod de procedură civilă), sau necesității de a prezenta sau reclama probe (amânarea ședințelor de judecată din motivul neprezentării părților/participanților la proces - etc.).

Susține partea apelantă, că potrivit raportului Curții Supreme de Justiție, de cele mai multe ori amânarea examinarea cauzei a avut loc din motive de neprezentare a reclamantului, reprezentantului reclamantului la ședințele de judecată, amânarea examinării cauzei la cererea reclamantului, reprezentantului, amânarea examinării cauzei în legătură cu înaintarea demersurilor, recuzărilor, exercitarea căilor de atac. Mai mult, din 16 februarie 2018, data când a fost depus apelul şi până la 3 mai 2022 reclamantul nu s-a interesat de soarta dosarului, nefiind depusă nici o cerere de accelerare în acest sens, ceea ce denotă că miza reclamantului la soluționarea cauzei este una scăzută. Instanţa de judecată pe parcursul examinării cauzei date a ținut cont de principiul contradictorialității şi egalității părților în drepturile procedurale, a creat condiții egale părților pentru exercitarea drepturilor lor. Cu privire la acest aspect, Hotărârea Plenului

Curţii Supreme de Justiţie nr. 3 din 9 iunie 2014 cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, indică că necesitatea respectării termenelor rezonabile a procesului de judecată nu poate justifica limitarea altor drepturi, prevăzute în art. 6 din Convenția Europeană (de exemplu, dreptul la egalitatea procedurală ale părților din proces, dreptul inculpatului de a pune o întrebare martorului acuzării). Astfel, instanţa nu ar trebui sub pretextul respectării termenelor rezonabile în cadrul procesului de judecată să refuze în cercetarea probelor necesare pentru o completă şi corectă soluționare a cazului, care pe cale de consecință ar încălca principiul egalității armelor (pct. 13). În conformitate cu art. 61 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Or, principiul fundamental al bunei-credințe în folosirea drepturilor sale, stipulat în prevederea indicată, este aplicabil şi în raport cu reprezentanții acestora. Este relevant de a sublinia că acest criteriu depinde în mod direct de comportamentul participanților la proces. Or, criteriile enunţate se află într-o legătură indisolubilă. Pricina din speța principală fiind una complexă reieșind din numărul participanților la proces şi obiectul acţiunii. Or, instanţa de fond admite că reieșind din numărul impunător al participanților la proces, martorilor şi probatoriul necesar de a fi administrat, pricina respectivă prezintă un anumit grad de complexitate, cu toate acestea consideră că urmează a fi compensat un prejudiciu moral.

Invocă apelantul, că miza nu poate fi considerată ca primordială, mai mult ca atât instanțele de judecată pe parcursul examinării cauzei date au ținut cont de principiul contradictorialității şi egalității părților în drepturile procedurale, au creat condiții egale părților pentru exercitarea drepturilor lor. Astfel, este inexplicabilă încasarea prejudiciului moral, iar pretențiile intimatei urmează a fi calificate ca fiind abuzive avînd un interes vădit pecuniar. Prejudiciul urmează a fi privit ca o compensare şi nu ca o obținere a unor foloase necuvenite din bugetul de stat. Instituirea unui remediu național prin adoptarea Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, priveşte obligaţia instanțelor naționale de aplicare şi interpretare a termenilor din prezenta lege prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului /art. 1 alin. (2) din legea precitită/. Astfel, despăgubirea acordată de Curte în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se pretează la calcule exacte. Dacă se stabileşte existenţa unor astfel de daune și în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa. Suma dispusă spre încasare nu poate fi considerată o reparație echitabilă în sensul art. 41 din Convenţie

Mai declară reprezentantul părții, c toate amânările ședințelor de judecată ce au avut loc în speța în care se invocă tergiversarea examinării cauzei, au survenit anume urmare a realizării drepturilor procesuale a părților, care au dus la amânarea examinării cauzei în repetate rânduri, motiv din care, întinderea examinării cauzei principale, nu poate fi pusă în seama instanţei de judecată, or aşa cum a fost menționat, anume părțile

având drepturile sale procedurale au pus instanţa în situaţia amânării examinării cauzei şi întru asigurarea unui proces echitabil. Bazându-se pe circumstanţele constatate ce rezultă din actele pricinii, amânarea ședințelor de judecată în cazul din speță nu poate fi privită ca o încălcare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, or ședințele de judecată au fost amânate exclusiv din motive întemeiate, impuse de normele de drept procedural ce reglementează dreptul la apărare, fiind lipsit arbitrariul, iar termenele ședințelor au fost stabilite rezonabil, în interval reduse de timp, cu respectarea echilibrului între drepturile participanților la proces şi procedurile ce se impun.

În același context a menționat, că pe tot parcursul examinării pricinii, reclamantul nu a depus nicio cerere prin care ar fi solicitat accelerarea examinării cauzei, or probe ce ar demonstra contrariul nu se regăsesc la materialele dosarului, circumstanță care denotă că la acel moment reclamantul nu obiecta în privința termenului de examinare şi incidentelor de procedură respective, fapt care este relevant în raport cu pretențiile înaintate în prezenta cerere de chemare în judecată. Astfel, se atestă că, în cadrul examinării pricinii civile Munteanu Maxim şi-a manifestat tacit acordul cu termenii pentru care se amânau ședințele de judecată şi nu obiecta împotriva amânării ședințelor, ceea ce denotă cert faptul că, schimbarea opiniei acestuia după finalizarea examinării pricinii poate fi privită ca un pretext de încasare a unor sume cu titlu de prejudiciul moral pretins a fi cauzat, exclusiv în interes pecuniar personal. Or, dreptul la recuzarea judecătorilor, şi implicit obligaţia judecătorilor de a se abține de la examinarea unei cauze, în temeiurile prevăzute de lege (art. 52 alin. (1) Cod de procedură civilă) constituie o garanție a independenței şi imparțialității instanţei de judecată. Imparțialitatea judecătorilor s-ar defini prin absența prejudecăților sau a părerilor preconcepute. Din perspectiva art. 6 paragraful 1 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului indică că imparțialitatea unui tribunal trebuie determinată potrivit unui demers subiectiv şi a unuia obiectiv, analizate în raport cu fiecare magistrat din complet (cauza Klein şi alții vs. Olanda).

Părțile, fiind citate legal, nu s-au prezentat în ședința instanței de apel, în pofida înștiințării lor legale. Urmare a acestui fapt și în corespundere cu prevederile art. 379 alin. (1) Cod de procedură civilă, Colegiul a dispus examinarea cauzei în lipsa părților.

Studiind materialele cauzei, motivele expuse de apelant în cererea de apel, în coroborare cu starea de fapt constatată și legislația pertinentă aplicabilă, Colegiul consideră apelul drept întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea hotărârii instanței de fond și pronunțarea unei noi hotărâri, din următoarele considerente.

Termenul de declarare a cererii de apel.

În conformitate cu alin. (1) art. 362 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Apelantul Ministerul Justiției a depus apelul la data de 21 decembrie 2022, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/, dispozitivul căreia a fost

pronunțat la 16 decembrie 2022, astfel se constată apelul declarat în termen.

Cadrul legal pertinent aplicabil speței.

În conformitate cu art. 385 lit. c) Cod de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre.

Conform art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță şi pe probele cercetate în ședința de judecată.

Potrivit dispozițiilor art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele are au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 121 Codul de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

Articolul 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, statuează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 118 al-le (1)-(3) Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Partea care nu a exercitat pe deplin obligația de a dovedi anumite fapte este în drept să înainteze instanței judecătorești un demers prin care solicită audierea părții adverse în privința acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanțele pe care instanța le consideră dovedite. Circumstanţele care au importantă pentru soluționarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

În corespundere cu art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi jurisprudenţa CtEDO, instanţele de judecată sunt obligate să motiveze hotărârile sale, care vor trebui să conţină circumstanţele cauzei constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile referitor la

admiterea sau respingerea acţiunii, alte chestiuni ce au fost soluţionate în cadrul judecării pricinii, legea materială şi/sau procedurală aplicată în cadrul judecării pricinii, argumentele instanţei în caz de respingere a unor probe prezentate de participanţi etc.

Conform art. 373 Cod de procedură civilă (1) Instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă; (2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces; (3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă; (5) Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel; (6) Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor când consimte şi când hotărârea este atacată şi de alţi participanţi la proces.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar invocate de părți şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Or, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor instanței de apel, ultima are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanţei inferioare (Hirro Balani contra Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis vs Grecia nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).

Articolul 5 alin. (1) din Cod de procedură civilă declară, că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru ași apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

Totodată, conform articolul 2 al-le (1), (2) şi (3) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanța de judecată o cerere de chemare în judecată, privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă.

Colegiul relevă, că repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen

rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura, în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Conform art. 4 alin. (2) şi alin. (3) din Legea numită, instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătoreşti prezintă Ministerului Justiţiei un raport motivat, privind modul de respectare a termenului rezonabil şi, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

Potrivit art. 3 alin. (2) al aceleiași norme legale, în cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanţei procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală ori a actului judecătoresc de dispoziție.

În corespundere cu prevederile art. 1998 Cod civil:

(1) Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.

(2) Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăţie se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(3) O altă persoană decât autorul prejudiciului este obligată să repare prejudiciul numai în cazurile expres prevăzute de lege.

(4) Prejudiciul nu se repară dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimțământul persoanei vătămate, cu condiţia că persoana cunoştea sau trebuia să cunoască consecinţele rugăminţii sau ale consimțământului, şi dacă fapta autorului nu contravine bunelor moravuri.

Starea de fapt și circumstanțele pricinii. Aprecierea instanței de apel.

Din materialele pricinii rezultă că, înaintînd acțiunea împotriva Ministerului Justiției, reclamantul Munteanu Maxim, a solicitat constatarea încălcării dreptului reclamantului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile nr. 2-4806/2017 la cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei şi repararea prejudiciului moral pentru perioada 06 noiembrie 2017 - 22 septembrie 2022 și încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în sumă de 3000 euro.

În motivarea acțiunii reclamantul invocă încălcarea de către instanța de fond și instanța de apel a termenului de 3 luni prevăzut de Legea nr. 87 din 21.04.2011, pentru examinarea acțiunii civile nr. 2-4806/2017, înaintată de reclamant în temeiul Legii nr. 87 din 21.04.2011, raportat la perioada 06.11.2017-22.09.2022.

Examinând pricina, la data de 16 decembrie 2022, instanța de fond a admis parțial acțiunea, fiind constatată încălcarea dreptului reclamantului Munteanu Maxim la judecarea în termenul prevăzut de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, a cauzei civile nr. 2-

4806/2017 (număr electronic atribuit de prima instanță 12-2-75077-09112017), la acțiunea înaintată de Munteanu Maxim împotriva Ministerului Justiției privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale. S-a dispus încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Munteanu Maxim prejudiciul moral în mărime de 28401,23 lei, cauzat prin neexaminarea cauzei civile nr. 2-4806/2017 (număr electronic atribuit de prima instanță 12-2-75077-09112017), în termenul prevăzut de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, raportat la perioada de 4 (patru) ani 7 (șapte) luni și 6 (zile) zile. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pârâtul Ministerul Justiției, nefiind de acord cu soluția dată la 21 decembrie 2022 a contestat-o cu apel, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate şi a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material şi procedural aplicabile la soluționarea speței date, Completul consideră că instanța de fond, la examinarea cauzei, a aplicat eronat normele de drept material și nu a dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele pricinii.

În argumentarea acestei soluții, Colegiul reține că aplicarea art. 6 paragraf 1 CEDO în materie penală este determinată de parvenirea unei acțiuni penale în procedura judecătorului. Potrivit jurisprudenței CtEDO „*timpul rezonabil*” începe să curgă după parvenirea cauzei în fața instanței de judecată și se finalizează cu pronunțarea unei soluții în respectiva cauză.

Aderent, ține a se nota că respectarea termenului rezonabil la judecarea cauzei se asigură de către judecător, iar la urmărirea penală de către organul de urmărire penală. Iar, criteriile de determinare a termenului rezonabil sânt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Noțiunea de rezonabil este definit ca ceva obișnuit, care se menține în limitele normale, nu are nimic ieșit din comun, fără exagerări, potrivit, accesibil, acceptabil, cumpătat.

Prin urmare, termenul rezonabil poate fi caracterizat drept un interval de timp convenabil și judicios, stabilit de lege, în limitele căruia are loc urmărirea penală, judecarea cauzei.

Analizând circumstanțele de fapt stabilite prin prisma criteriilor stabilite de CEDO și pretențiile formulate, instanța de apel constată cu certitudine că reclamantului Munteanu Maxim nu i-a fost lezat dreptul la examinarea în termen rezonabil a cauzei, or simplul fapt că a fost exercitată calea de atac nu constituie în sine temei de constatare a încălcării dreptului la examinare a cauzei în termen rezonabil, or criteriile de determinare a termenului rezonabil sânt: - complexitatea cauzei; - comportamentul participanților la proces; - conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante; - importanța procesului pentru cel interesat. Mai mult, decât atât, litigiul sus enunțat nu se încadrează în categoria de cauze care se examinează de urgență și în mod prioritar, potrivit art. 192 alin. (2) Cod de procedură civilă.

La caz, instanța de fond eronat a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii,

ori, perioada de examinare din speța principală pentru care se pretinde constatarea încălcării art. 6 din Convenția CEDO şi art. 2 din Lega nr. 87, nu poate fi imputată exclusiv instanțelor de judecată. Prevederile art. 1 alin. (2) din legea precitată, indică că aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru a apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului. Potrivit raportului motivat anexat la materialele cauzei de Ministerul Justiției, se constată că, pricina dată a fost examinată în mai multe instanțe de judecată naționale în termen rezonabil şi în strictă conformitate cu prevederile legale. Litigiul din speța principală a fost unul ce se examina conform ordinii procedurii civile, ședințele de judecată fiind numite, ţinând cont de procedura de citare a părților, de comportamentul acestora, de volumul mare de dosare ce îi revin unui judecător şi de gradul de complexitate a acestora. Drept urmare, justețea duratei procedurilor depinde de comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului şi a autorităților, complexitatea cauzei şi miza (interesul) pentru reclamant. În speță, se constată comportamentul intolerabil din partea părților și participantelor la proces care au fost antrenate în examinarea acestei cauze. Or, potrivit raportului nominalizat se constată că, de cele mai multe ori amânarea examinarea cauzei a avut loc din motive de neprezentare a reclamantului, reprezentantului reclamantului la ședințele de judecată, amânarea examinării cauzei la cererea reclamantului, reprezentantului, amânarea examinării cauzei în legătură cu înaintarea demersurilor, recuzărilor, exercitarea căilor de atac. Mai mult, din 16 februarie 2018 data când a fost depus apelul şi până la 3 mai 2022, reclamantul nu s-a interesat de soarta dosarului, nefiind depusă nici o cerere de accelerare în acest sens, ceea ce denotă că miza reclamantului la soluționarea cauzei este una scăzută.

În speță, prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare şi nu ca o obținere a unor foloase necuvenite din bugetul de stat. Instituirea unui remediu național prin adoptarea Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, priveşte obligaţia instanțelor naționale de aplicare şi interpretare a termenilor din prezenta lege prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului /art. 1 alin. (2) din legea precitită/. Astfel, despăgubirea acordată de Curte în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se pretează la calcule exacte. Dacă se stabileşte existenţa unor astfel de daune, şi în cazul în care Curtea consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudența sa. Drept urmare, suma despăgubirii nu poate fi considerată o reparație echitabilă în sensul art. 41 din Convenţie. Acţiunea sau inacțiunea trebuie să fie imputabilă (direct sau prin ricoşeu) autorităților statului împotriva căruia este depusă cererea la CtEDO (art. 1 CEDO).

La caz, toate amânările ale ședințelor de judecată ce au avut loc în speța în care se invocă tergiversarea examinării cauzei, au survenit anume urmare a realizării drepturilor procesuale a părților, care au dus la amânarea examinării cauzei în repetate rânduri, motiv din care, întinderea examinării cauzei principale, nu poate fi pusă în seama instanţei de

judecată, or aşa cum a fost menționat anume părțile având drepturile sale procedurale au pus instanţa în situaţia amânării examinării cauzei şi întru asigurarea unui proces echitabil. Amânarea ședințelor de judecată în cazul din speță nu poate fi privită ca o încălcare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, or ședințele de judecată au fost amânate exclusiv din motive întemeiate, impuse de normele de drept procedural ce reglementează dreptul la apărare, fiind lipsit arbitrariul, iar termenele ședințelor au fost stabilite rezonabil, în interval reduse de timp, cu respectarea echilibrului între drepturile participanților la proces şi procedurile ce se impun. În același context este de menționat că, pe tot parcursul examinării pricinii, reclamantul nu a depus nicio cerere prin care ar fi solicitat accelerarea examinării cauzei, or, probe ce ar demonstra contrariul nu se regăsesc la materialele dosarului, circumstanță care denotă că la acel moment reclamantul nu obiecta în privința termenului de examinare şi incidentelor de procedură respective, fapt care este relevant în raport cu pretențiile înaintate în prezenta cerere de chemare în judecată. Astfel, se atestă că, în cadrul examinării pricinii civile Munteanu Maxim şi-a manifestat tacit acordul cu termenii pentru care se amânau ședințele de judecată şi nu obiecta împotriva amânării ședințelor, ceea ce denotă cert faptul că, schimbarea opiniei acestuia după finalizarea examinării pricinii poate fi privită ca un pretext de încasare a unor sume cu titlu de prejudiciul moral pretins a fi cauzat, exclusiv în interes pecuniar personal.

Prin urmare, instanța de apel respinge alegația reclamantului Munteanu Maxim privind încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, în condițiile în care din materialele cauzei rezultă contrariul, lipsa dreptului încălcat, ceea ce nu condiționează aplicabilitatea Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Astfel, în condițiile în care o tergiversare nu a avut loc, Colegiul respinge argumentul reclamantului, referitor la pretinsa neexaminare în termen rezonabil a cauzei, iar în lipsa încălcării dreptului lui Munteanu Maxim la examinarea cauzei în termen rezonabil sunt nejustificate și solicitarea subsecventă formulată de aceasta în acțiune.

În final, în situația în care Colegiul a concluzionat despre netemeinicia, în totalitatea sa, a pretențiilor din acțiunea înaintată de Munteanu Maxim, situația impune adoptarea soluției de admitere a apelului Ministerului Justiției, cu casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii înaintate de Munteanu Maxim.

Reieșind din cele indicate și în conformitate cu prevederile art. art. 385 lit. c) și 389-390 Cod de procedură civilă Colegiul, -

d e c i d e:

Admite apelul declarat de Ministerul Justiției.

Casează hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 16 decembrie 2022, pronunțată în cadrul cauzei civile intentată la cererea de chemare în judecată înaintată

de Munteanu Maxim către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării termenului rezonabil de judecare a cauzei civile și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare și, în pricină, pronunță o nouă hotărâre prin care respinge integral, ca fiind nefondată, cererea de chemare în judecată înaintată de Munteanu Maxim către Ministerul Justiției cu privire la constatarea încălcării termenului rezonabil de judecare a cauzei civile și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

Decizia este definitivă şi executorie din data adoptării, dar cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele ședinței **Marina Anton**
Judecător

Judecătorii **Viorica Mihaila**

Vitalie Cotorobai